

ปัญหาพิเศษปริญญาตรี

ภาควิชา พืชสวน

เรื่อง

การศึกษาและรวบรวมพันธุ์โกสนในกรุงเทพมหานคร

Study and Collection Croton Varieties in Bangkok

โดย

นาย ปิยะอิสรา ขอดวงกลาง

อาจารย์ที่ปรึกษา

รศ. สมภพ ชูตะวานต์

ผศ. ธีรธร เขียวขำแสง

เสนอ

T098251

ภาควิชาพืชสวน

คณะเทคโนโลยีการเกษตร

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ป/พ.

ป622ก

2540

เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต (เกษตรศาสตร์)

พุทธศักราช 2540

เลขหมู่.....

เลขทะเบียน 98251 สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ในวันเดือนปี ตั้งแต่วันที่ 10-4-2553 ให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบรับรองปัญหาพิเศษปริญาตรี

ภาควิชา พืชสวน

เรื่อง

การศึกษาและรวบรวมพันธุ์โกสนในกรุงเทพมหานคร

Study and Collection Croton Varieties in Bangkok

โดย

นาย ปิยะอิสรา ขอดวงกลาง

ได้พิจารณาเห็นชอบจาก

(รศ. สมภพ รุติวารัตน์)

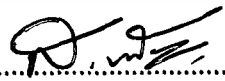

(ผศ. ธรรม เทียวจำแสง)

อาจารย์ที่ปรึกษา

วันที่ 10 เดือน ๒๒ พ.ศ. ๒๕๔๑

ภาควิชารับรองแล้ว

(ผศ. ดร. สมชาย กล้าหาญ)

หัวหน้าภาควิชาพืชสวน

วันที่ 10 เดือน ๒๒ พ.ศ. ๒๕๔๑

ป/พ

๒๕๔๑

๒๕๔๐

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชื่อเรื่อง : การศึกษาและรวบรวมพันธุ์โกสนในกรุงเทพมหานคร
(Study and Collection Croton Varieties in Bangkok)

โดย : นาย ปิยะอิศรา ขอดวงกลาง

สาขา : เทคโนโลยีการผลิตพืช

ภาควิชา : พืชสวน

คณะ : เทคโนโลยีการเกษตร

อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ. สมภพ วุฒิวสันต์
ผศ. ธรารชร์ เขียวขำแสง

บทคัดย่อ

การศึกษาและรวบรวมพันธุ์โกสนในกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน 2540 ถึง 10 กุมภาพันธ์ 2541 สามารถจำแนกพันธุ์โกสนเป็นกลุ่มทั้งหมด 7 ดับ ดังนี้
ดับรามเกียรติ์ พันธุ์ที่พบมีการปลูกได้แก่ พืกลาก อินทรชิต และ เอราวัลณ ดับขุนช้าง - ขุนแผน
พันธุ์ที่พบมีการปลูกได้แก่ ขุนช้างเข้าหอ เณรแก้ว นางวันทอง พลายงาม เศรษฐีสุพรรณ และ
หมื่นหาญ ดับจังหวัด พันธุ์ที่พบมีการปลูกได้แก่ กรุงเทพฯ กรุงธนฯ เชียงราย พระนครศรี
อยุธยา เพชรบุรี และ สุพรรณบุรี ดับผู้ชนะสิบทิศ พันธุ์ที่พบมีการปลูกได้แก่ จาเลงกะโบ จิสะ
เบง พระเจ้านรบดี และ พระเจ้ามังตรา ดับแหลมประวัติศาสตร์ พันธุ์ที่พบมีการปลูกได้แก่
แหลมเทียน และ แหลมสิงห์ ดับวีรสตรี พันธุ์ที่พบมีการปลูกได้แก่ กุณหญิงโม และ พระ
นางศรีสุริโยทัย ดับเปิดเตล็ด พันธุ์ที่พบมีการปลูกได้แก่ ฝะอบทอง แสงจันทร์ และ เจริญ
ทอง

Title : Study and Collection Croton Varieties in Bangkok

By : Mr. Piyaisara Khoduangklang

Major : Plant Production Technology

Department : Horticulture

Faculty : Agricultural Technology King Mongkut 's Institute of Technology
Chaokuntaharn Ladkrabang

Advisor : Mr. Sompop Thitavasanta
: Mr. Taratorn Kiawkamsang

ABSTRACT

Study and collection Croton varieties in Bangkok during November 16, 1997 to February 10, 1998 can be classified all groups of croton into 7 cultivars . They are Rammakian cultivars which are found planting in the names of Pipeke Introrachid and Erawan . Kunchang - Kunpan cultivars which are found planting in the names of Kunchangkaoho Nenkew Nangwantong Payngam Zedteesuphan and Meunhan . Jungwad cultivars which are found planting in the names of Kungteb Kungtol Chiangrai Pranakonseayuttaya Phetchaburi and Suphanburi . Puchanasibtid cultivars which are found planting in the names of Jalengkaboo Jeasabeng Prajaonorabodee and Prajaomungtra . Lamprawadsad cultivars which are found planting in the names of Lamtian and Lamsing . Veerasatee cultivars which are found planting in the names of Kunyingmoo and Pranangseesuriyotai and Bedtared cultivars which are found planting in the names of Praobting Sangjun and Riantong .

คำนิยม

ข้าพเจ้าขอขอบคุณ รศ. สมภพ ฐิตะวสันต์ และ ผศ. ธรารทร เขียวจำแสง ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาปัญหาพิเศษ ที่ได้ให้คำแนะนำ ชี้แนะ ตรวจสอบ แก้ไข และอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ตั้งแต่ต้นจนกระทั่งการทำปัญหาพิเศษในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอขอบคุณคณาจารย์ ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และอบรมสั่งสอนวิชาการต่างๆ

ในครั้งนี้ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา พี่น้อง และเพื่อนๆ ที่คอยให้กำลังใจ และช่วยเหลืออย่างดียิ่งตลอดมา

นาย ปิยะอิสรา ขอดวงกลาง
พฤษภาคม 2541

สารบัญ

	หน้า
สารบัญภาพ	(ก)
คำนำ	1
วัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
การตรวจเอกสาร	3
อุปกรณ์และวิธีการ	13
ผลการศึกษา	14
สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา	44
เอกสารอ้างอิง	45

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1. แสดงลักษณะของ พิเภก (Pipeke)	14
2. แสดงลักษณะของ อินทรชิต (Introrachid)	15
3. แสดงลักษณะของ เอราวัน (Erawan)	16
4. แสดงลักษณะของ ขุนช้างเข้าหอ (Kunchangkaoho)	17
5. แสดงลักษณะของ เนรแก้ว (Nenkew)	18
6. แสดงลักษณะของ นางวันทอง (Nangwantong)	19
7. แสดงลักษณะของ พलयงาม (Payngam)	20
8. แสดงลักษณะของ เศรษฐีสุพรรณ (Zedteesuphsn)	21
9. แสดงลักษณะของ หมื่นหาญ (Meunhan)	22
10. แสดงลักษณะของ กรุงเทพฯ (Kungteb)	23
11. แสดงลักษณะของ กรุงธนฯ (Kungtol)	24
12. แสดงลักษณะของ เชียงราย (Chiangrai)	25
13. แสดงลักษณะของ พระนครศรีอยุธยา (Prakonseeyuttaya)	26
14. แสดงลักษณะของ เพชรบุรี (Phetchaburi)	27
15. แสดงลักษณะของ สุพรรณบุรี (Suphanburi)	28
16. แสดงลักษณะของ จาเลงกะโบ (Jalengkabo)	29
17. แสดงลักษณะของ จิสะเบง (Jeesabeng)	30
18. แสดงลักษณะของ พระเจ้านรบดี (Pajaonorabodee)	31
19. แสดงลักษณะของ พระเจ้ามังตรา (Prajaomungtra)	32
20. แสดงลักษณะของ แหลมเทียน (Lamtian)	33
21. แสดงลักษณะของ แหลมสิงห์ (Lamsing)	34
22. แสดงลักษณะของ คุณหญิงโม (Kunyingmoo)	35
23. แสดงลักษณะของ พระศรีสุริโยทัย (Paseesuriyotai)	36
24. แสดงลักษณะของ ฝะอบทอง (Praobtong)	37
25. แสดงลักษณะของ แสงจันทร์ (Sangiun)	๓๘

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
27. แสดงลักษณะของ เกสรตัวผู้และเกสรตัวเมีย	40
28. แสดงลักษณะของ ศัพท์โกสน	41
29. แสดงลักษณะของ การกัศลีของใบ โกสน	42
30. แสดงลักษณะของ ใบ โกสนรูปต่างๆ	43

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

ไม้ประดับจัดเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจ และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับมนุษย์มาเป็นเวลานานแล้ว โดยมักพบเห็นมีการนำไม้ประดับเข้ามาร่วมในกิจกรรมการตกแต่งสถานที่ต่างๆ เพื่อเพิ่มสีสันและบรรยากาศให้แก่สถานที่นั้นๆ ซึ่งทำให้เกิดความสวยงามและเพิ่มความน่าอยู่อาศัย

โกสนจัดเป็นไม้ประดับใบชนิดหนึ่ง ที่มีความสวยงามในด้านรูปร่างลักษณะและสีสันต่างๆ ก้านของใบ โกสนจะมีลักษณะคล้ายกับบอนสีตรงส่วนของสีใบ โดยในใบหนึ่งอาจจะมีสีของใบตั้งแต่ 1 สี ขึ้นไปจนถึง 2-3 สี สลับกันในส่วนของพื้นใบกับเส้นใบ เช่น เส้นใบมีสีแดง ส่วนกลางใบมีสีเขียวและขอบใบอาจจะมีสีเขียวเป็นต้น โดยสีต่างๆเหล่านี้มีลักษณะที่สวยงามแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละพันธุ์

สำหรับการปลูกเลี้ยงโกสนในประเทศไทยพบว่าคนไทยนิยมปลูกเลี้ยงโกสนกันมานานประมาณปีพ.ศ.2423และได้มีการจัดตั้งชมรมโกสนขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2525 เพื่อทำหน้าที่รับขึ้นทะเบียนโกสนที่เกิดจากการผสมพันธุ์ขึ้นใหม่ของนักเล่นโกสนหรือสมาชิกในชมรมทำมีพันธุ์โกสนเกิดขึ้นมากมายในขณะนี้ จึงเห็นความจำเป็นในการศึกษาและรวบรวมจำแนกลักษณะประจำพันธุ์ของโกสนแต่ละชนิดขึ้นเพื่อให้สะดวกและง่ายแก่การศึกษาค้นคว้าของเกษตรกรและผู้สนใจที่จะปลูกเลี้ยงโกสนต่อไป

วัตถุประสงค์และผลที่คาดว่าจะได้รับ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาและรวบรวมพันธุ์โกสนในเขตกรุงเทพฯ
2. เพื่อศึกษารูปร่างลักษณะของโกสนพันธุ์ต่างๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อเป็นแหล่งข้อมูลเบื้องต้นสำหรับการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพันธุ์โกสนต่อไป

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถรวบรวมพันธุ์โกสนในเขตกรุงเทพมหานคร
2. สามารถจำแนกพันธุ์โดยอาศัยส่วนประกอบของต้นและใบโกสนของแต่ละพันธุ์
3. ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าใช้เป็นพื้นฐาน สำหรับการศึกษารั้งต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การตรวจเอกสาร

โกสน

ชื่อสามัญ	: Croton
ชื่อพฤกษศาสตร์	: <u>Codiaeum Variegatum</u>
ชื่อวงศ์	: Euphorbiaceae
ชื่ออื่นๆ	โกรตั้น (ภาษามลายู) (ปิฎกฐะ.2511)

โกสนเป็นพันธุ์ไม้ในตระกูล Spurge หรือ Family Euphorbiaceae เป็นตระกูลเดียวกับพวกต้นคริสมาส(Poinsettia Euphorbiapaleherrima) และต้นโป๊ยเซียน(Euphorbia mibi) ดังนั้นโกสนจึงเป็นพันธุ์ไม้สกุลหนึ่งในตระกูลนี้ด้วย(Genus Codiaeum)

โกสนเป็นไม้ในสกุล Codiaeum ซึ่งมีอยู่ประมาณ 6 ชนิด แต่มีเพียงชนิดเดียวคือ Variegatum ซึ่งมีลักษณะสีสังคางและเป็นไม้ประดับได้ดี (ปิฎกฐะ.2511)

โกสนเป็นไม้พุ่มเมื่อโตเต็มที่จะสูงไม่เกิน 2.5 เมตร (William and Gerhard .1983) ใบโกสนออกทะแยงกันและมีหูใบ (auriculate) ดอกเล็กขนาดเท่าๆ กันเป็น unisexual มีช่อดอกพวก compound in fluorescences perianth รั้งไข่จะเป็น 3 locule เกสรตัวเมียมี 3 ยอด แต่ละอันแยกเป็น 2 แฉก ผลมี 3 ห้องเมื่อแก่มีเมล็ด 3-6 เมล็ด

โกสนเป็นพืชที่มีใบหลายสี เช่น เขียว เหลือง แสด แดง และรูปร่างลักษณะของใบมีหลายลักษณะ เช่น รูปไข่ถึงเป็นแถบยาว ขอบใบเรียบหรือเว้าเป็นลอนหรือบิดเป็นเกลียว (Alered .1978) โกสนต้องการแสงแดดจัดถ้าปลูกในที่ร่มมากเกินไปสีของใบจะไม่สดฉาดสะกดตาจะเป็นสีเขียวพื้นหรือสีเขียวสนิม อีกทั้งกิ่งก้านส่วนยอดจะยาวไม่เป็นพุ่มสวยงาม (กองบรรณาธิการวารสารบ้านและสวน.2525) และอากาศเย็นในฤดูหนาวจะช่วยให้สีต้นของใบโกสนสดกว่าในฤดูร้อน ดังนั้นโกสนที่ปลูกในภาคเหนือมักสดสวยกว่าที่ปลูกในภาคกลาง เมื่อโกสนมีอายุมากหลายปีจะทนต่อความแห้งแล้งได้ดีและสลัดใบทิ้งทำให้พุ่มเสียได้ง่าย โกสนลูกผสมใหม่ๆ บางชนิดนั้นยังมีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมน้อย การถูกแสงแดดโดยตรงตลอดวันอาจทำให้เกิดอันตรายแก่ใบได้ หรือการให้น้ำมากเกินไปก็อาจทำให้รูปร่างผิดไปไม่งดงามเท่าที่ควรได้เหมือนกัน (ปิฎกฐะ.2511)

ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

โกสนเป็นพันธุ์ไม้พุ่มที่มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อน ในอินโดนีเซีย นิวกีนิ (William and Gerhard .1983) มาลายู หมู่เกาะแปซิฟิก ออสเตรเลีย และหมู่เกาะทะเลใต้ ซึ่งลักษณะของโกสนที่มีหลักในการพิจารณาดังนี้

1. ทรงพุ่ม โกสนแต่ละพันธุ์ต่างก็มีทรงพุ่มแตกต่างกันไปตามพันธุ์มีทั้งสูงชะลูด ทรงพุ่มเตี้ย ทรงพุ่มสมส่วน ทรงพุ่มแน่นทึบ และทรงพุ่มโปร่งบาง ทรงพุ่มโกสนที่ถือว่างามนั้น ถ้าเป็นลำต้นเดี่ยวไม่แตกกิ่งก้านต้นต้องตั้งตรง ใบที่แตกออกจากลำต้นต้องถี่ชิดแน่น ใบต้องแตกรอบด้านและแผ่เป็นรัศมีรอบต้นเท่ากันทุกด้าน ถ้าเป็นโกสนชนิดทรงพุ่มการแตกกิ่งก้านต้องเป็นพุ่มกลมรอบ ถ้าเป็นปลายยอดแหลมจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นใบที่แตกออกจะต้องแน่นทึบโดยสม่ำเสมอทรงพุ่มต้องไม่บิดเบี้ยวหรือแหงนเว้าเสียรูป

2. ใบ ใบโกสนที่งามต้องเป็นใบที่ได้ลักษณะสุดแต่พันธุ์ เช่น ใบกลม(orbicular) ต้องกลมดั่งเหรียญ ใบยาว(linear) ต้องมีใบยาวใกล้เคียงกันทั้งต้น หูใบ(auriculate)ต้องยึด ก้านใบ(petiole)ต้องสั้น ที่เรียกกันว่า "หูยาน ก้านสั้น " เนื้อใบโกสนที่ดีต้องหนาพอสมควร ไม่ทิ้งใบง่าย และใบต้องเหมือนกันหมดทั้งต้น (วิไลลักษณ์.2528) ดังที่เรียกว่าไม้ใบเดี่ยว ถ้ามีใบสองแบบอยู่ในต้นเดียวกัน เรียกว่า ไม้สองใบ ถือเป็นไม้ชั้นกลาง ผิวใบและสีใบต้องสดใส ไม่เหี่ยวแห้ง ชัดเขียว และถ้าหากก้านใบ(petiole)สั้นจนดูเหมือนว่าตัวใบติดกับกิ่งหรือต้นเลยยิ่งถือว่าเป็นลักษณะใบที่งดงามมากที่สุด (จุฑามาศ.มปป)

3. ลักษณะพิเศษอื่นๆ เช่นพวกโกสนที่มีใบบิดเป็นเกลียว(spirally twisted)การบิดควรวัดโดยสม่ำเสมอและมีลักษณะเหมือนกันทั้งต้น ส่วนโกสนพวกที่มีสายระยางและมีดิ่งแตกออกจากใบนั้นต้องมีลักษณะได้สัดส่วนกับใบ นอกจากนี้ยังมีโกสนพวกที่มีใบย่น(bullate) รอยย่นทั้งร่องข้างเส้นกลางใบต้องย่นเท่ากัน ลักษณะการย่นควรเป็นระเบียบเหมือนการย่นบนจานของดอกหน้าวัว (ปฏิฐะ.2529)

ลักษณะของใบโกสนรูปต่างๆ ที่นิยมมี 9 ชนิดด้วยกันคือ

1. ใบกว้างธรรมดา
2. ใบกว้างรูปตรี
3. ใบกว้างกลม
4. ใบกว้างปลายใบมีจีบหรือติบ
5. ใบกว้างมีเปียและมีแซว
6. ใบแคบสะโพกกว้างปลายใบบิด
7. ใบมีสายระยาง
8. ใบแคบสั้น
9. ใบแคบยาว

ศัพท์เฉพาะที่ผู้ปลูกเลี้ยงโกสนใช้เรียกลักษณะ โครงสร้างของใบ โกสน (สุวรรณ. 2540)

1. ปลายใบที่งอๆ กระจุกกลมโค้งมนเรียกว่า " เป็ด "
2. ถัดจากปลายใบที่เรียกว่าเป็ดลงมาระหว่างขอบใบมาชนกันเรียกว่า " จีบ "
3. ส่วนกว้างของโคนใบเรียกว่า " สะโพก "
4. ติดกับก้านใบขึ้นมาเรียกว่า " หู "
5. เส้นกลางของใบเรียกว่า " กระดูก "
6. ส่วนที่เป็นคลื่นมีรอยย่นข้างกระดูกใบเรียกว่า " ย่น "
7. ส่วนขอบๆ กระจุกใบเรียกว่า " รังบวบ "
8. ช่องระหว่างก้านใบต่อใบเรียกว่า " ช่วงลำต้น "
9. ส่วนที่เป็นยอดอ่อนใบยังไม่กางเป็นใบเรียกว่า " เขี้ยว " หรือ " เขี้ยวกระแต "

ลักษณะการกัட்சีของโกสน

โกสนแต่ละชนิดอาจจะมีสีสันแตกต่างกัน หรือบางที่มีสีเหมือนกัน แต่ตำแหน่งของสีที่ใบ หรือเรียกว่าการกัட்சีของใบต่างกัน การกัட்சีของใบโกสนแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ดังนี้

1. กัட்சีจากขอบใบไปจนถึงขอบกระดูกเรียกว่า กัட்சีริมถึงรังบวบ
2. กัட்சีจากขอบกระดูกใบถึงขอบใบสุดข้าง ไม่สุดข้างเรียกว่า กัட்சีรังบวบถึงริม
3. กัட்சีตามขกกระดูกและกระดูกเรียกว่า กัட்சีกระดูก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การขยายพันธุ์

การขยายพันธุ์โกสนที่นิยมทำกันในปัจจุบันมีดังนี้คือ

1. การตอนกิ่ง
2. การปักชำ
3. การติดตา
4. การเสียบยอด
5. การขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด

1. การตอนกิ่ง เราสามารถตอนโกสนโดยใช้วิธีการเช่นเดียวกับการตอนพันธุ์ไม้ทั่วไป อาจตอนยอดหรือตอนกิ่งก็ได้ หากตอนยอดเมื่อนำมาปลูกในกระถางจะได้โกสนที่มีลักษณะทรุดทรงดีกว่าจากการตอนกิ่ง หรือตอนตอมาปลูก หลังจากทำการตอนประมาณ 1 เดือนโกสนจะออกราก สามารถตัดนำไปปลูกในกระถางได้ ในการตอนยอดหรือตอนกิ่งโกสนนั้น ถ้าหากต้องการได้ต้นโกสนเป็นไม้ต้น ก็เลือกตอนจากกิ่งยอดที่มีกิ่งเดี่ยวๆ ถ้าหากต้องการไม้พุ่มก็เลือกตอนจากกิ่งที่มีแขนง โดยตอนโคนกิ่งที่แยกออกเป็นแขนง เมื่อนำต้นโกสนไปปลูกในครั้งแรกควรมีหลักปักยึดลำต้นในกระถางให้ต้นตรง เพื่อให้รากที่แตกใหม่ยึดดินในกระถางได้ดีขึ้น และทำให้ต้นตั้งตรง โดยเฉพาะไม้ที่มีลำต้นเดี่ยวจะทำให้เจริญเติบโตไปในส่วนตรงเป็นต้นที่สวยงาม (เอนก,มปป)

2. การปักชำ เราสามารถปักชำได้หลายวิธีด้วยกัน ซึ่งแยกออกเป็น 2 แบบคือ

- 2.1 การปักชำแบบไม่ใช้ยาเรียกราก
- 2.2 การปักชำแบบใช้ยาเรียกราก

สิ่งที่ต้องเตรียม

1. ดินร่วนตากแห้งทุบเป็นก้อนเล็กๆ ไม่มีใบไม้ใบหญ้าปน
2. ภาชนะเล็กๆ ขนาด 3 นิ้ว
3. ตูบพลาสติก หรือตูบกระดาษก็ได้
4. ยาฆ่าเชื้อรา
5. ยาฆ่าไรแดงหรือแมลง
6. ยาเรียกรากชนิดที่ใช้กับไม้เนื้ออ่อน

2.1 การปักชำไม้ชำยาเรียกราก

นำดินร่วนที่เตรียมไว้มาใส่กระถาง แล้วรดน้ำให้ชุ่มตั้งทิ้งไว้ประมาณ 1 ชั่วโมง ตัดยอดโกสนที่จะนำมาปักชำยาวประมาณ 5 นิ้ว ถ้ากิ่งยาวเกินไปจะทำให้ใบโกสนเหี่ยวและร่วงง่าย ควั่นโคนกิ่งยาวประมาณ 1 เซนติเมตร ลอกเปลือกออกแล้วนำกิ่งไปจุ่มในยาฆ่าแมลงและยาฆ่าเชื้อราที่เตรียมไว้ เพื่อกำจัดเชื้อราและแมลงหรือไรแดงที่ติดมากับกิ่ง ถ้าไม่ทำเช่นนี้อาจจะเกิดเชื้อราหรือพวกไรแดงระบาดในตูบและทำให้กิ่งที่ปักชำไว้ตายได้ เมื่อจุ่มยาแล้วนำขึ้นมาสะบัดน้ำออกเอาไปปักในกระถางดินที่เตรียมไว้ลึกประมาณ 1 นิ้ว และให้ก้านใบจมอยู่ในดินเล็กน้อยเพื่อป้องกันไม่ให้กิ่งเหี่ยว และนำไปไว้ในเรือนเพาะชำ หรือตูบที่เตรียมไว้ ตรวจสอบทุก 3-4 วัน ถ้าดินแห้งก็รดน้ำให้เล็กน้อย อย่าให้แฉะเพราะจะทำให้ลำต้นเน่า พอดิบ 25 วัน ตรวจสอบยอดโกสนถ้ายอดเดินหรือแตกใบใหม่ขึ้นก็แสดงว่ารากออกแล้ว นำออกจากตูบวางไว้ในที่ร่มสัก 2-3 วัน แล้วเปลี่ยนกระถางให้ใหญ่ขึ้น นำไปไว้ในที่ๆ มีแสงแดดเล็กน้อย

2.2 การปักชำแบบชำยาเรียกราก

เตรียมดินเหมือนแบบแรก นำกิ่งโกสนที่จะปักชำมาผ่าโคนกิ่งยาวประมาณ ครึ่งเซนติเมตรให้เป็น 4 แฉก แล้วนำกิ่งไปจุ่มในยาฆ่าแมลงและยาฆ่าเชื้อราที่เตรียมไว้เอาขึ้นมาสะบัดน้ำออกให้แห้ง เอาโคนกิ่งที่ผ่าไว้จุ่มยาเรียกรากเล็กน้อย แล้วนำไปปักชำในกระถางดินที่เตรียมไว้ ต่อจากนั้นปฏิบัติเหมือนแบบแรก การปักชำแบบชำยาเรียกรากจะทำให้รากออกเร็วกว่าไม่ชำยา และจะทำให้รากออกมากและแข็งแรงด้วย

3. การติดตา นำตอพันธุ์ที่เตรียมไว้มาตัดยอดออกยาวประมาณ 3 นิ้ว ส่วนยอดที่ตัดออกนี้นำไปปักชำเพื่อใช้ทำเป็นต้นพันธุ์ต่อไป หลังจากตัดยอดออกแล้วปลิดใบที่ตอพันธุ์ออกอีก 3-4 ใบ เหลือเพียงใบยอดไว้ 1 ใบ เพื่อป้องกันการแห้งของตอพันธุ์ แล้วผ่าเปลือกส่วนที่ปลิดใบออกแล้วให้เป็นรูปตัวที จากนั้นเชื่อนตาของโกสนที่ต้องการโดยให้ใบติดมาด้วย นำไปเสียบที่รูปตัวทีของตอพันธุ์แล้วนำเชือกมามัดให้แน่น โดยเปิดส่วนของตาไว้เพื่อให้ตาที่ต้องการแตกขึ้นได้ เสร็จแล้วจึงนำถุงพลาสติกมาคลุมไว้ ผูกเชือกเพื่อป้องกันอากาศเข้าตั้งทิ้งไว้ในอากาศไม่ให้ร้อนมากนัก ประมาณ 10 วัน แล้วจึงนำถุงพลาสติกออกเพียงไม่กี่วันตาก็จะแตก ถ้าตาของตอพันธุ์แตกออกมาก็ควรปลิดทิ้งให้หมด เมื่อตาที่ต้องการแตกก็ปลอยไว้จนใบที่ออกมาแก่แล้วจึงตัดเชือกออก

4. การเสียบยอด นำตอพันธุ์ที่เตรียมไว้มาตัดยอดออกยาวเท่ากับขนาดของยอดที่จะนำมา

ให้ส่วนของเปลือกชนกันพอดี ใช้เชือกมัดให้แน่น ต่อจากนั้นเอาถุงพลาสติกคลุมเหมือนกับการติดตา ทิ้งไว้จนเห็นว่าติดดีแล้วประมาณ 15 วัน จึงเอาถุงพลาสติกออก (เอนก,มปป)

5. การขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด โกลสนมีดอกไม้สมบูรณ์เพศ ดอกตัวผู้และดอกตัวเมียแยกกัน อยู่คนละช่อ ในต้นเดียวกันมักออกไม่เหมือนกันส่วนมากจึงใช้วิธีการผสมข้ามพันธุ์ทำให้ได้พันธุ์ลูกผสมแปลกๆ ใหม่ๆ ช่อดอกตัวเมียมักออกก่อนเป็นกลีบดอกเล็กๆ รูปสี่เหลี่ยม ส่วนดอกตัวผู้ออกทีหลังการผสมข้ามพันธุ์ทำได้โดย นำละอองเกสรตัวผู้มาใส่ในดอกตัวเมีย ซึ่งเวลาที่ดีที่สุดในการผสมพันธุ์คือตอนเช้าตรู่ขณะที่มีน้ำค้างอยู่บนดอก ละอองเกสรตัวผู้จะเกาะติดกับดอกตัวเมียได้ดี เมื่อมีความชื้นเล็กน้อย เมื่อเกิดเมล็ดแล้วละเมือมีขนาดเท่ากับเมล็ดพริกไทยแล้วก็เริ่มแก่โดยเป็นสีม่วงดำและแห้งจึงนำไปเพาะในกระบะแกลบหรือทราย ใช้เวลาประมาณ 2-3 สัปดาห์ก็จะเจริญเป็นต้นอ่อน (กองบรรณาธิการวารสารบ้านและสวน,2525)

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการปลูกโกสน

การปลูกโกสนไม่ให้ตายนั้นสามารถทำได้ง่าย แต่จะปลูกเลี้ยงให้มีทรงพุ่มที่สวยงาม มีสีเขียวสด และไม่ให้ใบร่วงนั้นทำได้ยากพอสมควร เนื่องจากโกสนเป็นไม้ที่เจริญงอกงามได้เร็วถ้าปลูกในดินอุดมสมบูรณ์ และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ในทางตรงกันข้ามก็จะทรุดโทรมเร็วเช่นกันถ้าดินที่ใช้ปลูกไม่ดี และมีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม

โกสนชอบดินร่วนซุย โปร่ง มีการถ่ายเทอากาศดี ไม่มีน้ำขัง และมีอินทรีย์วัตถุมากพอสมควร ไม่ชอบดินเหนียวและดินเป็นกรด ถ้าดินที่ปลูกเป็นดินเหนียวและแน่นทึบ หากรดน้ำและเกินไประบายน้ำจะขัง รากจะเน่าง่ายหรือไม่ก็ลอยขึ้นมาเหนือผิวดิน ทำให้ใบที่อยู่โคนต้นส่วนล่างๆ ร่วงหล่น ทำให้มองเห็นต้นโกสนไม่สวยงาม โกสนที่ถือว่าสวยงามจะต้องมีใบล่างสุดที่ติดอยู่ที่ต้นจรดกับดินปลูกในกระถาง เรียงตลอดไปถึงส่วนยอด ความชื้นที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของโกสนอยู่ในระดับสูง ดังนั้นจึงควรรดน้ำดินปลูกให้ชุ่มชื้นอยู่เสมอ การรดน้ำอาจใช้ปุ๋ยน้ำหรือปุ๋ยคอกผสมรดให้โกสนบ้างประมาณ 1-2 อาทิตย์ ต่อครั้ง โดยเฉพาะในฤดูที่มีอากาศแห้งแล้ง

แสงสว่างเป็นปัจจัยสำคัญในการเจริญเติบโตของโกสน เพราะโกสนเป็นพืชที่มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนจึงต้องการแสงแดดตลอดวัน หากได้รับแสงสว่างไม่ดีพอหรือไม่สม่ำเสมอแล้ว จะทำให้ใบมีสีผิดเพี้ยนไป รวมทั้งอาจทำให้รูปลักษณะของใบเสียรูปแบบไปด้วย แต่โกสนพันธุ์ใหม่ๆ ที่เกิดจากการผสมพันธุ์โดยฝีมือมนุษย์นั้นยังมีความทนทานต่อสภาพแวดล้อมน้อย การได้รับแสงแดดโดยตรงตลอดวัน หรือการให้ปุ๋ยในปริมาณมากเกินไป อาจจะทำให้มีรูปร่างลักษณะและสีผิด

สีและลักษณะของใบโกสนจะสวยงาม สดใส และเป็นมันเงาได้นั้น ต้องให้ได้รับแสง เฉพาะในตอนเช้าของวัน และควรรดน้ำที่มีฟอสฟอรัสและโปรตีนสูงๆ ไม่ควรรดน้ำใน โตรเจนมากเกินไป เพราะจะทำให้ใบมีสีเขียวจัดและมีลายของสีเหลือง แสด หรือสีแดงน้อยลง (จุฑามาศ.มปป)

การปลูกโกสน

โกสนเป็นไม้ประดับที่มีลักษณะสีสังคามาเป็นที่นิยมของบุคคลทั่วไปเหมาะที่จะนำไป ปลูกตามบ้านหรือสถานที่ต่างๆ การปลูกโกสนนั้นอาจจะปลูกไว้ในกระถางนำไปตั้งประดับหรือ อาจจะปลูกลงดินในแปลงหรือในร่องสวน การที่จะให้โกสนเจริญงอกงามดีนั้นอยู่กับหลายอย่าง ด้วยกัน เช่น ดินที่ใช้ปลูกและการดูแลรักษา แต่ก่อนอื่นจะต้องเริ่มต้นจากการปลูกที่ถูกต้อง ซึ่งจะ แบ่งออกเป็น 2 วิธีคือ

1. วิธีปลูกโกสนในกระถาง ส่วนมากโกสนที่จะนำมาปลูกเป็นพวกกิ่งตอนที่ทำเองหรือหา ซื้อมา ควรหากระถางให้มีขนาดพอเหมาะกับกิ่งตอน แล้วเอากระเบื้องแตกปิดก้นรูกระถางเพื่อ กัน 'ไม่ให้น้ำซึมออกได้ นำดินที่ผสมแล้วใส่กระถางเกือบเต็มแล้วนำกิ่งตอนลงปลูกตรงกลางกระถาง ก่อนนำลงปลูกควรตัดเชือกที่กิ่งตอนด้วยเพราะสมัยนี้ใช้พวกไนลอนหรือพลาสติกผูกกิ่งตอนซึ่งจะ 'ไม่เปื่อยง่าย เมื่อปลูกเสร็จเรียบร้อยแล้วต้องรดน้ำให้ชุ่ม นำไปวางไว้ในที่มีแสงแดดน้อยๆ พอ ยอดเริ่มเดินหรือสังเกตเห็นว่าเริ่มแตกใบใหม่ก็หมายความว่ารากเริ่มออกดีแล้ว นำไปไว้ในที่ๆ มี แสงแดดมากขึ้นตามความหนาและบางของใบ โกสนประเภทนั้น

2. วิธีปลูกโกสนในแปลงหรือในร่องสวน ส่วนมากโกสนที่จะนำไปปลูกลงดินนั้นเป็น โกสนที่ปลูกอยู่ในกระถางจนเจริญงอกงามดีแล้วและต้องการที่ปลูกให้มีขนาดใหญ่ขึ้น การเตรียม ดินควรจะขร่่องขึ้นให้สูงประมาณ 1 ฟุต แล้วสับดินให้เป็นก้อนเล็กๆ ตากแดดไว้ให้แห้งเมื่อ แห้งดีแล้ว นำพวกใบทองเหลือง ใบกำมปู ใบหญ้าไทรที่แห้ง และพวกปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยหมักมาคลุก กับดินแล้วนำโกสนลงปลูก ถ้าจะให้สวยงามการปลูกควรเว้นระยะห่างกันประมาณ 1 เมตร

การปฏิบัติบำรุงรักษา

ท่านควรจะคอยดูแลโกสนที่ปลูกไว้ทุกวัน เพื่อให้โกสนของท่านสวยงามและเจริญเติบโต เป็นปกติ การดูแลรักษาควรทำดังต่อไปนี้

1. การให้น้ำ

ควรรดน้ำทุกวัน วันละ 1 ครั้ง เช้าหรือเย็นก็ได้ ถ้าให้น้ำน้อยเกินไปจะห้อยพับลง ควรจะให้น้ำเพิ่มขึ้น แต่ถ้าให้น้ำมากเกินไป จนทำให้ดินแฉะน้ำขังกระถาง จะทำให้รากเน่าซึ่งจะสังเกตได้โดยใบโกสนจะร่วงผิดปกติ คือร่วงตั้งแต่โคนต้นขึ้นไปเกือบถึงยอด ควรรีบแก้ไข โดยเปลี่ยนดินทันที

2. การให้ปุ๋ย

ควรสังเกตดูการเจริญเติบโตของโกสน ถ้าโกสนของท่าน เจริญเติบโตเป็นปกติก็ไม่ต้องจำเป็นต้องให้ปุ๋ย เพราะถ้าให้ปุ๋ยอาจจะทำให้โกสนงามมากเกินไปจนเสียรูปร่าง ซึ่งเราเรียกว่า " ชูด " แต่ถ้าโกสนเริ่มชะงักไม่ค่อยแตกใบใหม่ หรือใบมีขนาดเล็กลงก็แสดงว่าเริ่มขาดอาหาร ควรให้ปุ๋ย พวกปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยหมัก โดยการโรยบางๆ ลงบนดินรอบๆ กระถางหรือจะให้ปุ๋ย โดยใส่ปุ๋ยคอกแช่น้ำหมักแล้วเอาน้ำจากปุ๋ยคอกผสมกับน้ำรดก็ได้สำหรับพวกปุ๋ยเคมี ก็อาจจะใช้ได้เหมือนกันแต่ไม่เป็นที่นิยม

3. การกำจัดวัชพืช

ควรบำรุงรักษาอย่าให้มีวัชพืชขึ้นในกระถาง เพราะถ้าปล่อยให้วัชพืชขึ้นมากๆ จะแย่งอาหารจากต้นโกสนที่ปลูก ทำให้การเจริญเติบโตไม่ดี เมื่อพบวัชพืชขึ้นก็ควรจะถอนออกเสียอย่าปล่อยให้ทิ้งไว้

4. การป้องกันกำจัดโรค และแมลง

ควรสังเกตดูอาการผิดปกติต่างๆ หรือร่องรอยการทำลายของพวกแมลง เช่น คอยดูว่าใบมีรอยกัด รอยแห้วหรือเปล่า ถ้าพบว่าใบมีรอยกัดก็ควรจะหาดูว่ามีแมลงอะไรเป็นต้นเหตุ ส่วนมากเป็นพวกด้วงคแต่น เมื่อพบก็ควรกำจัดทิ้งเสีย หรืออาจจะใช้ยาฉีดป้องกันไม่ให้มาทำลายซ้ำอีก ควรหมั่นตรวจดูบริเวณใต้ใบ ตามซอกหรือรอยพับของใบ บริเวณเหล่านี้เป็นที่หลบซ่อนของแมลงโดยเฉพาะพวกเพลี้ยแป้งเป็นอย่างดี เมื่อพบก็เชี่ยออกทำลายทิ้งเสีย ถ้าพบว่าใบโกสนร่วงตั้งแต่ยอดลงมาและใบออกเป็นสีน้ำตาลไหม้ ก็หมายความว่าถูกไรแดงทำลาย ควรรีบหายาฉีดทันที โดยฉีดพ่นด้วยมาลาไรออนหรือไคเมทโรเตรอทรตามที่ฉลากระบุไว้ (ชมรมพัฒนาไม้ดอกไม้ประดับ, 2536)

5. การเปลี่ยนกระถางและเปลี่ยนดิน

ควรเปลี่ยนกระถางให้ใหญ่ขึ้น เมื่อต้นโกสนมีขนาดใหญ่ขึ้นจนเห็นว่ากระถางที่ใส่อยู่นั้นเล็กเกินไป ทั้งนี้เพื่อให้โกสนเจริญเติบโตอย่างเต็มที่หรือถ้าท่านไม่สามารถหากระถางที่ใหญ่กว่านั้นได้อีกแล้ว ก็ควรจะทำกรเปลี่ยนดินในกระถางให้ต้นโกสนบ้าง เพราะดินที่อยู่ในกระถางเป็นเวลานานๆ นั้นจะอัดกันแน่นทำให้รากเดินไม่สะดวก และทำให้การระบายน้ำไม่ดี การเปลี่ยนดินควรจะทำทุกๆ 6 เดือน หรืออย่างช้า 1 ปี

6. การให้แสงสว่างและแสงแดด

โกสนเป็นไม้ใบที่มีสีเขียว การมีสีเขียวเข้มขึ้นอยู่กับแสงสว่างและแสงแดด ถ้าแสงแดดจัดเกินไปก็จะทำให้ใบโกสนมีสีสุกเกินไป หรือสีดกง่ายสีจะไม่มีควมสม่ำเสมอ และจะทำให้ใบร่วงง่าย แต่ถ้าให้แสงแดดน้อยเกินไป ก็จะทำให้สีดกหรือว่าสีน้อยไม่เท่าที่ควร

แสงแดดที่เหมาะสมกับโกสน คือช่วงเวลาเช้าไปจนถึง 11 น. ระหว่างช่วง 11-16 น. จะเป็นเวลาที่แสงแดดร้อนจัด ควรหาอะไรมาพรางแสงแดดไว้บ้าง ท่านควรจะให้แสงแดดตามลักษณะความหนาบางของใบโกสน โดยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของแสงแดดดังนี้

1. โกสนใบหนา ไซ้แสงแดด 75%
2. โกสนใบบาง ไซ้แสงแดด 50%

7. การตัดแต่งกิ่ง

การตัดแต่งกิ่งถ้าหากปลูกลงดินก็ควรได้ตัดแต่งกิ่งให้เป็นรูปทรงที่งดงามได้ตามความต้องการ กิ่งที่แก่ๆ เก่าๆ นั้นควรตัดออกเสียบ้าง เพื่อให้มีกิ่งแขนงแตกเป็นหน่อขึ้นมาใหม่ๆ ต้นที่มีกระโดงขึ้นสูงชะลูดนั้น อาจตัดยอดหรือตอนยอดลงเพื่อให้แตกเป็นพุ่มได้บ้าง สำหรับโกสนที่ปลูกลงดินนั้นควรทำให้เป็นพุ่มมากกว่าปล่อยให้ต้นสูงชะลูดไม่น่าดู (ปิฎกฯ, 2511)

โรคและแมลงศัตรูของโกสน

โรค

1. โรครากเน่า (Root rot) ซึ่งเกิดจากการให้น้ำมากเกินไปจนดินแฉะไม่ระบายน้ำ อากาศที่พบ ใบโกสนจะร่วงตั้งแต่โคนต้นขึ้นไปเกือบถึงยอดและเมื่อเป็นมากๆ ใบจะห้อยพับลงเหมือนเวลาขาดน้ำในที่สุดจะทำให้ต้นตาย

วิธีแก้ไข รีบเปลี่ยนดินแล้วนำไปอบจนกว่ารากจะงอกออกมาใหม่

3. โรคใบไหม้ (Leaf Blight)

อาการ พบเป็นรอยไหม้บนใบหรือตามขอบใบและลามมากขึ้นเรื่อยๆ จนในที่สุดใบนั้นจะหลุดร่วงไป โรคนี้เมื่อเป็นแล้วจะทำให้โกสนขาดความสวยงาม

วิธีแก้ไข โดยเด็ดใบที่เป็นโรคทิ้งเพื่อไม่ให้ลามติดใบอื่น

แมลง แมลงที่เป็นศัตรูของโกสนนั้นมีอยู่หลายชนิด เช่น ตั๊กแตน เพลี้ยแป้ง เพลี้ยแกลบ และไรแดง

1. ตั๊กแตน (Grasshopper) ที่พบนั้นมีอยู่หลายชนิด มีทั้งตั๊กแตนหนวดยาว และตั๊กแตนหนวดยาวพวกนี้มักจะกินใบอ่อนของโกสน ความเสียหายไม่มากนักเพียงแต่ใบโกสนขาดหรือแห้งเป็นใบๆ เท่านั้น สามารถป้องกันได้โดย ฉีดยาเคลือบใบทุกๆ 7 วัน

2. เพลี้ยแป้ง (Mealy bugs) เป็นแมลงพวกดูดน้ำเลี้ยงจากใบและยอดของโกสน ลักษณะของเพลี้ยแป้งที่พบเป็นตัวแบนๆ สีแดง ผิวเคลือบสีขาว ปกติพบเกาะอยู่บริเวณใต้ใบหรือบริเวณรอยพับของใบที่มีจีบ มันจะเกาะอยู่กับที่นิ่งๆ และมักจะพบบนคอกใบในบริเวณนั้นด้วย ซึ่งบางคนก็บอกความคพามา ถ้าไปเขี่ยมันๆ จะเดินหนีอย่างช้าๆ พวกนี้ไม่ค่อยเป็นอันตรายต่อโกสนมากนัก แต่ถ้ามีมากๆ ก็ทำให้ต้นไม้เจริญเติบโต

วิธีกำจัด ถ้าพบน้อยๆ ก็เอาไม้เล็กๆ เขี่ยออกมาขี้ให้ตาย แต่ถ้ามีมากอาจจะใช้ยาฉีดหรือใช้ยาประเภทดูดซึมโรยที่โคนต้นก็ได้ผลดี

3. ไรแดง (Red spider mites) หรือบางที่เรียกว่า แมงมุมแดง พวกนี้ไม่ใช่แมลงแต่จัดว่าเป็นศัตรูที่สำคัญที่สุดของโกสน ถ้าไรแดงกัดกินโกสนต้นไหน ต้นนั้นมักจะตาย ถ้าไม่รีบรักษามันจะเกาะกินน้ำเลี้ยงจากใบและยอดอ่อน ท่านจะสังเกตได้โดยใบจะออกเป็นสีน้ำตาลไหม้เป็นบางแห่งและร่วง โดยใบจะร่วงตั้งแต่ยอดลงมา ถ้าโกสนต้นใดใบร่วงจากยอดหรือใบมีลักษณะเป็นสีน้ำตาลไหม้ก็แสดงว่าไรแดงเกาะกินใบโกสนของท่านแล้ว ควรพลิกดูใต้ใบจะเห็นไรแดงตัวเล็กๆ มากมาย ซึ่งบางทีจะเห็นมันสร้างใยคล้ายๆ พวกแมงมุมอยู่ด้วย เมื่อพบไรแดงแล้ว ควรพยายามฉีดทันที เพราะถ้าปล่อยไว้จะทำให้ต้นโกสนนั้นตาย และมันจะลุกลามไปยังต้นอื่นอีกด้วย นอกจากยาฉีดแล้ว อาจใช้ยาประเภทดูดซึมโรยที่โคนต้นก็ช่วยได้เหมือนกัน

4. เพลี้ยแกลบ เป็นแมลงประเภทเดียวกับเพลี้ยหอยลักษณะที่เห็น คือเป็นสีน้ำตาลคล้ายเสี้ยนเกาะติดอยู่ตามใบ และถ้าต้นดูดกินน้ำเลี้ยงพวกนี้จะไม่เคลื่อนไหว ถ้ามีมากๆ จะทำให้โกสนไม่เจริญเติบโตและตายในที่สุด วิธีแก้ก็อาจจะใช้ยาฉีดใบและต้น แต่เพลี้ยแกลบนี้หายรักษายากไม่ค่อยหาย วิธีการแก้ก็อีกวิธีหนึ่งที่ได้ผลคือ เอาผงซักฟอกผสมน้ำอ่อนๆ ฉีดให้ทั่วทั้ง

อุปกรณ์และวิธีการ

อุปกรณ์

1. อุปกรณ์ถ่ายภาพ
2. กระดาษพร้อมปากกา
3. สมุดบันทึก
4. ตัวอย่างของจริงต้น โทสน

วิธีการ

1. สํารวจพันธุ์โทสนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร
2. ถ่ายรูปพันธุ์โทสนที่สำรวจพบ
3. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากหนังสือเพื่อจัดจำแนกลักษณะประจำพันธุ์โทสนที่สำรวจ
4. เก็บรวบรวมข้อมูล

สถานที่ทำการศึกษและสำรวจ

กรุงเทพมหานคร

ข้อมูลที่ทำการศึกษา

ลักษณะประจำพันธุ์ของ โทสน

ระยะเวลาที่ทำการศึกษา

วันที่ 16 พฤศจิกายน 2540 ถึง 10 กุมภาพันธ์ 2541

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผลการศึกษา

จากการศึกษาและรวบรวมพันธุ์โกสนในเขตกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน 2540 ถึงวันที่ 10 กุมภาพันธ์ 2541 สามารถจำแนกพันธุ์โกสนเป็นกลุ่มทั้งหมด 7 ตับ ได้แก่

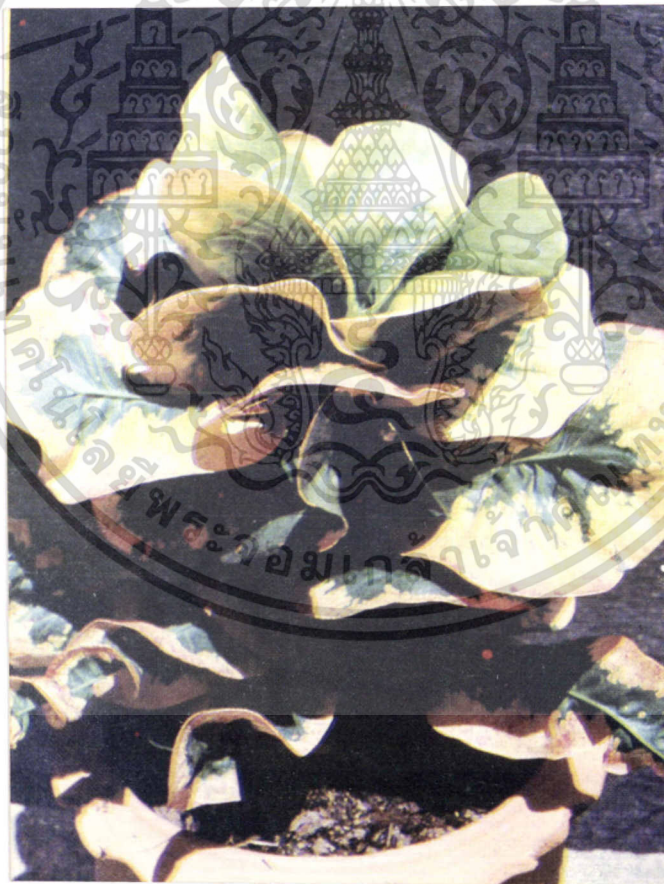
1. ตับรามเกียรติ์ (ชุดใบกลม) พันธุ์ที่พบมีการปลูกมีดังนี้

1.1 พันธุ์พีเกก (Pipeke)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลมสะโพกกว้าง หูเล็ก ใบย่นเล็กน้อย ใบกว้างประมาณ 5 นิ้ว กระจุกใบสั้น สีเขียวแก่ ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีน้ำตาลอมเขียว

ลักษณะสี พื้นสีเขียวแก่ กัดพริ้วริมถึงรับวบ สีเหลืองอมส้ม

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาลแก่ ช่างลำต้นถี่ ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะออกขาว เล็กน้อย ทรวดทรงใหญ่

ภาพที่ 1 แสดงลักษณะของพันธุ์พีเกก (Pipeke)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2 พันธุ์อินทรชิต (Introrachid)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม สะโพกกว้าง หูเล็ก ใบดิ่ง ใบกว้างประมาณ 5 นิ้ว กระจุกใบสั้นสีเขียวอ่อน ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้วเศษ สีน้ำตาลอมแดง

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียว กัดพริ้วริมถึงรังขอบสีเขียวอมเหลือง

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีเขียว ช่วงลำต้นปานกลาง ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะ แคร่เป็นบางใบ ทรวดทรงใหญ่

ภาพที่ 2 แสดงลักษณะของพันธุ์อินทรชิต (Introrachid)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 พันธุ์เอราวัน (Erawan)

ลักษณะใบ กว้าง ปลายใบมีแฉว และ เปีย สะโพกกว้าง มีหูปานกลาง ใบกว้าง
 ประมาณ 4 นิ้วเศษ กระจุกใบสั้น สีน้ำตาล ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีน้ำตาลอมเหลือง
 ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลอมเขียว พรำรังขอบถึงริมสีแดงอมส้ม
 ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาลไหม้ ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงปานกลาง

ภาพที่ 3 แสดงลักษณะของพันธุ์เอราวัน (Erawan)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. คับขุนช้าง - ขุนแผน พันธุ์ที่พบมีการปลูกมีดังนี้

2.1 พันธุ์ขุนช้างเข้าหอ (Kunchangkaoho)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม สะโพกปานกลาง ไม่มีหู ย่นริ้วบวบเล็กน้อย ใบกว้างประมาณ 2 นิ้วเศษ กระจุกใบยาวสีแดงอมส้ม ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีเขียวเข้ม
 ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวอมน้ำตาล กัดพร่าริมถึงริ้วบวบ สีส้มอมแดง
 ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ ช่วงลำต้นสีเขียวอมน้ำตาล ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะออกยาวเล็กน้อย มีจีบ ใบย่น

ภาพที่ 4 แสดงลักษณะของ พันธุ์ขุนช้างเข้าหอ (Kunchangkaoho)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2 พันธุ์เนรแก้ว (Nenkaw)

ลักษณะใบ ใบกว้างสั้น สะโพกปานกลาง มีหู ใบกว้างประมาณ 5 นิ้ว กระจุก ใบยาวสีเขียวสด ก้านใบยาวประมาณ 3 นิ้ว สีเขียวอมน้ำตาล

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวแก่ กัดจากรังยวบถึงริมสีเขียวอมเหลือง

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ ช่วงลำต้นปานกลางสีเขียวแก่ ทรวดทรงใหญ่ ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ ใบจะออกยาวมีจีบใบย่น ใหญ่

ภาพที่ 5 แสดงลักษณะของพันธุ์เนรแก้ว (Nenkaw)

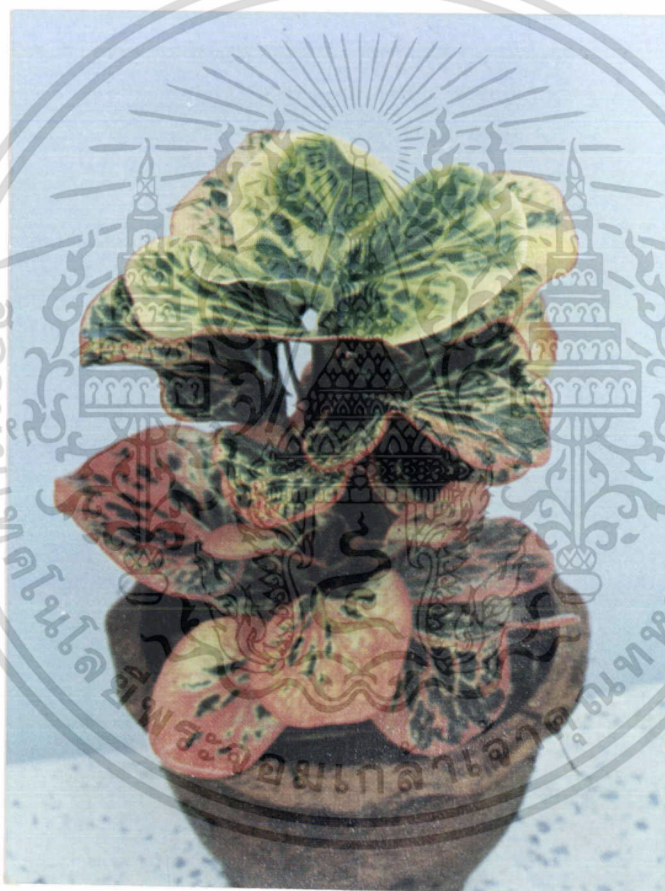
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 พันธุ์นางวันทอง (Nangwantong)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม หูเล็ก มีย่นเล็กน้อย ใบกว้างประมาณ 3 นิ้ว กระจุกใบสั้นสีส้ม ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีแดงอมส้ม

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวแก่ เป็นไม้กัศเส้นและกระจุกสีส้มอมเหลือง และวังพร้าวสีชมพูทั้งใบ

ลักษณะลำต้น ลำต้นปานกลาง ช่วงลำต้นถี่ สีแดงอมน้ำตาล ทรวดทรงปานกลาง

ภาพที่ 6 แสดงลักษณะของพันธุ์นางวันทอง (Nangwantong)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4 พันธุ์พลายงาม (Payngam)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลมสะโพกใหญ่ ใบกว้างประมาณ 4 นิ้วเศษ บางใบปลายใบ บิด เปิดเล็ก มีจีบ ใบอ่อน กระจุกใบยาวและสั้นสีน้ำตาลอมเขียว ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีน้ำตาล

ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลอมเขียว พร่าจากรังขาวถึงริม สีชมพูอมส้ม

ลักษณะลำต้น ลำต้นปานกลางสีน้ำตาลอมเขียว ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงใหญ่ ถ้าเลี้ยง ไม่สมบูรณ์ใบจะออกยาวเล็กน้อย

ภาพที่ 7 แสดงลักษณะของพันธุ์พลายงาม (Payngam)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5 พันธุ์เศรษฐีสุพรรณ (Zedteesuphan)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม สะโพกกว้างหูเล็ก ใบกว้างประมาณ 3 นิ้ว ใบยืน
กระดุกยาวสีชมพูอมม่วง ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีเขียวอมน้ำตาล

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวแกมน้ำตาลไหม้ กัดกระดุกใบ กัดริมถึงรังขอบสีชมพูอมม่วง

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาลอมแดง ช่วงลำต้นปานกลาง ทรวดทรงปาน
กลาง ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์จะเป็นไม้ลักษณะใบแคบสั้น มีจิบใบยืนเปิดใหญ่

ภาพที่ 8 แสดงลักษณะของพันธุ์เศรษฐีสุพรรณ (Zedteesuphan)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6 พันธุ์หมีนหาญ (Meunhan)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม และค้อมลง บางใบมีเป็ย ใบย่นที่รับบวบ สะโพกปานกลางหูปานกลาง ใบกว้างประมาณ 6 นิ้ว กระจุกใบไม่สม่ำเสมอสีเขียวอมน้ำตาลก้านใบยาวประมาณ 3 นิ้ว สีเขียวอมน้ำตาล

ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลไหม้กุดจากรังบวบถึงขอบใบสีแดงสด

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบสีน้ำตาลอมเขียวช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงใหญ่ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะแคระเป็นบางใบ

ภาพที่ 9 แสดงลักษณะของพันธุ์หมีนหาญ (Meunhan)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

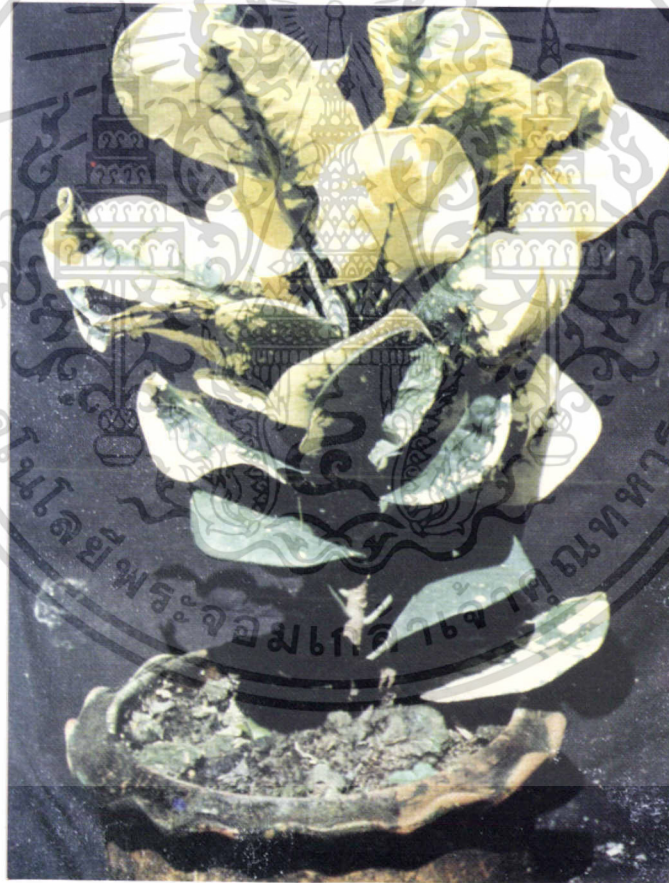
3. ตำบลจังหวัด พันธุ์ที่พบมีการปลูกมีดังนี้

3.1 พันธุ์กรุงเทพฯ (Kungteb)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม บางใบมีเป็ย และสายระยาง สะโพกปานกลาง มีหู
ใบยื่น ใบกว้างประมาณ 5 นิ้ว กระจุกใบยาว สีเขียว ก้านใบยาวประมาณ 3 นิ้ว สีเขียวอม
ชมพู

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียว กัดพาริมถึงรังขอบ สีขาว

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบสีเขียว ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงใหญ่

ภาพที่ 10 แสดงลักษณะของพันธุ์กรุงเทพฯ (Kungteb)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 พันธุ์กรุงธนฯ (Kungtol)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม ใบอ่อน สะโพกปานกลาง มีหู ใบกว้างประมาณ 6 นิ้ว กระจุกใบยาวสีน้ำตาลอมแดง ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีน้ำตาลอมเขียว

ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลอมดำ กักริมถึงรังขอบ สีชมพูอมแดง

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาลอมดำ ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงใหญ่ ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะออกยาวเล็กน้อย

ภาพที่ 11 แสดงลักษณะของพันธุ์กรุงธนฯ (Kungtol)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.3 พันธุ์เขียงราย (Chiangrai)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม บางใบมีเป็ย ใบกว้างประมาณ 3 นิ้วมีจีบ มีย่น เบ็ดใหญ่ กระจุกใบยาวสีน้ำตาล ก้านใบยาวประมาณ 3 นิ้ว สีน้ำตาลอมเขียว

ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลอมเขียว พร่าประจุดสีชมพูแดงทั้งใบ

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบสีน้ำตาล ช่วงลำต้นปานกลาง ทรวดทรงปานกลางถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะไม่สม่ำเสมอ

ภาพที่ 12 แสดงลักษณะของพันธุ์เขียงราย (Chiangrai)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 พันธุ์พระนครศรีอยุธยา (Pranakonseeayuttaya)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม บางใบมีเปิดใหญ่ มีขน สะโพกปานกลาง หูเล็ก ใบกว้างประมาณ 3 นิ้ว กระจุกใบยาว สีน้ำตาลอมดำ ก้านใบยาวประมาณ 1 นิ้ว สีเขียวอมน้ำตาล

ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลอมดำ กัดคริมถึงรังขอบ สีแดง

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาลอมแดง ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงเล็ก ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะยาวเล็กน้อย

ภาพที่ 13 แสดงลักษณะของพันธุ์พระนครศรีอยุธยา (Pranakonseeayuttaya)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.5 พันธุ์เพชรบุรี (Phetchaburi)

ลักษณะ ใบแคบสั้นเปิดใหญ่ สะโพกปานกลาง ใบอ่อนมีจิบ ใบกว้างประมาณ 2 นิ้วเศษ ไม่มีหู กระดุกใบยาว สีน้ำตาลแก่ ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีน้ำตาลอมแดง ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลอมดำ กัดรังขอบถึงริม สีแดงสด ลักษณะลำต้น ลำต้นปานกลาง ช่วงลำต้นถี่ สีน้ำตาลแดงทรวดทรงปานกลาง

ภาพที่ 14 แสดงลักษณะของพันธุ์เพชรบุรี (Phetchaburi)

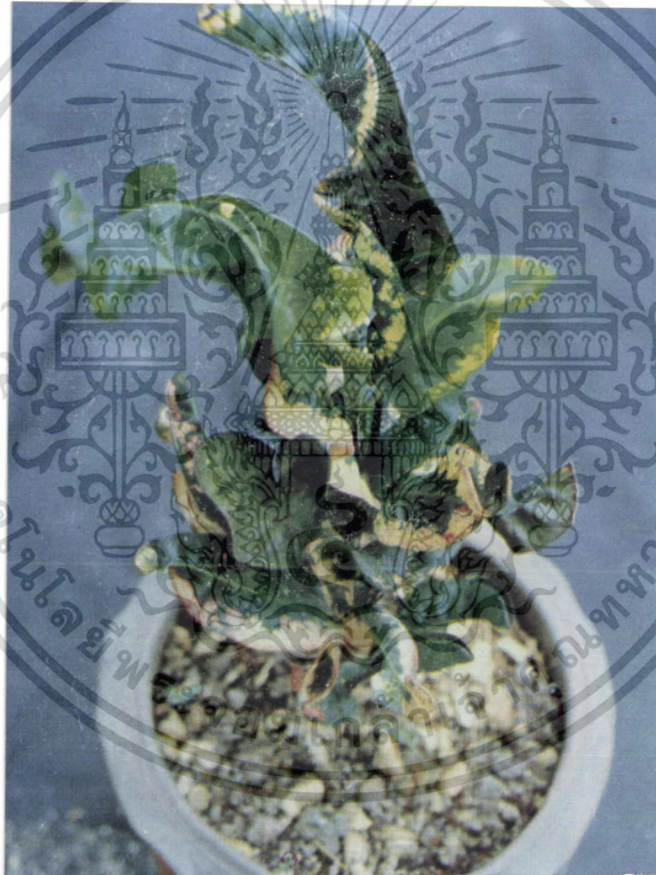
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.6 พันธุ์สุพรรณบุรี (Suphanburi)

ลักษณะใบ ใบแคบสั้นปลายใบบิด ใบกว้างประมาณ 3 นิ้วเปิดใหญ่ สะโพกปานกลาง หูปานกลาง มีขนมีจิบ กระดุกใบยาวสีน้ำตาลอมเขียว ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีเขียว

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวอมน้ำตาล กัดรังขอบถึงริมสีชมพูอมแดง

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบสีน้ำตาล ช่วงลำต้นถี่ทรวดทรงปานกลาง

ภาพที่ 15 แสดงลักษณะของพันธุ์สุพรรณบุรี (Suphanburi)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4. ตั้บผู้ชนะสิบทิศ พันธุ์ที่พบมีการปลูกมีดังนี้

4.1 พันธุ์จาเลงกะโบ (Jalengkaboo)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม สะโพกปานกลาง หูปานกลาง ใบกว้างประมาณ 6 นิ้ว กระจุกใบ ไม่สม่ำเสมอ สีน้ำตาลแก่ ก้านใบยาวประมาณ 3 นิ้ว สีน้ำตาลอมชมพู

ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลแก่ พริ้วจากรังขอบถึงริมสีเขียว

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาลแก่ ช่วงลำต้นปานกลาง ทรวดทรงใหญ่ ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะยาวปลายใบบิด มีจิบ มีย่น

ภาพที่ 16 แสดงลักษณะของพันธุ์จาเลงกะโบ (Jalengkaboo)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 พันธุ์จีสะเบง (Jeesabeng)

ลักษณะใบ ใบกว้างสั้น เป็นรูปไข่ มีจีบ มีย่น ใบกว้างประมาณ 3 นิ้ว กระจุก ใบยาวสีเขียวแก่ ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีเขียวแก่

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวแก่ กัดพร่าริมถึงรังขอบสีเหลืองนวล ท้องใบสีน้ำตาลไหม้ อมชมพู

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบสีเขียวแก่ ช่วงลำต้นปานกลาง ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะ ออกขาว มีจีบ มีย่น เป็ดใหญ่

ภาพที่ 17 แสดงลักษณะของพันธุ์จีสะเบง (Jeesabeng)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 พันธุ์พระเจ้านรบดี (Prajaonorabodee)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลมรูปไข่ สะโพกเล็ก ไม่มีหู ใบย่น ใบกว้างประมาณ 3 นิ้วเศษ กระจุกใบยาวสีน้ำตาลไหม้ ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้วเศษ สีเขียว ใบหนามาก
ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลไหม้ กัดริมพรวดถึงรังขอบสีแดงสด

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาล ช่วงลำต้นปานกลาง ทรวดทรงปานกลาง ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ จะเป็นลักษณะใบแคบสั้น มีจิบ ใบย่นมาก

ภาพที่ 18 แสดงลักษณะของ พันธุ์พระเจ้านรบดี (Prajaonorabodee)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4 พันธุ์พระเจ้ามั่งตรา (Prajaomungtra)

ลักษณะใบ ใบกว้างสั้น ใบกว้างประมาณ 3 นิ้วเศษ มีจีบ มีย่น สะโพกปานกลาง หูปานกลาง กระจุกใบยาว สีน้ำตาลแก่ ก้านใบยาวประมาณ 1 นิ้ว สีเขียวอมน้ำตาล ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลไหม้ กัดริมถึงรังขอบ สีแดงอมส้ม ห้อยใบสีน้ำตาล ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาลอมเขียว ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงใหญ่

ภาพที่ 19 แสดงลักษณะของพันธุ์พระเจ้ามั่งตรา (Prajaomungtra)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5. ตั๊กแตนตำข้าวประวัติศาสตร์ พันธุ์ที่พบมีการปลูกมีดังนี้

5.1 พันธุ์แหลมเทียน (Lamtian)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม สะโพกกว้าง มีหู ใบย่น ใบเป็นกระทง ท้องใบสีน้ำตาลอมชมพู ใบกว้างประมาณ 4 นิ้ว กระจุกใบยาวสีเขียว ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีเขียวแก่

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวแก่ กัดริมถึงรังขอบ สีเขียวอมเหลือง

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีเขียว ช่วงลำต้นปานกลาง ทรวดทรงปานกลาง ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะออกยาวเล็กน้อย

ภาพที่ 20 แสดงลักษณะของพันธุ์แหลมเทียน (Lamtian)

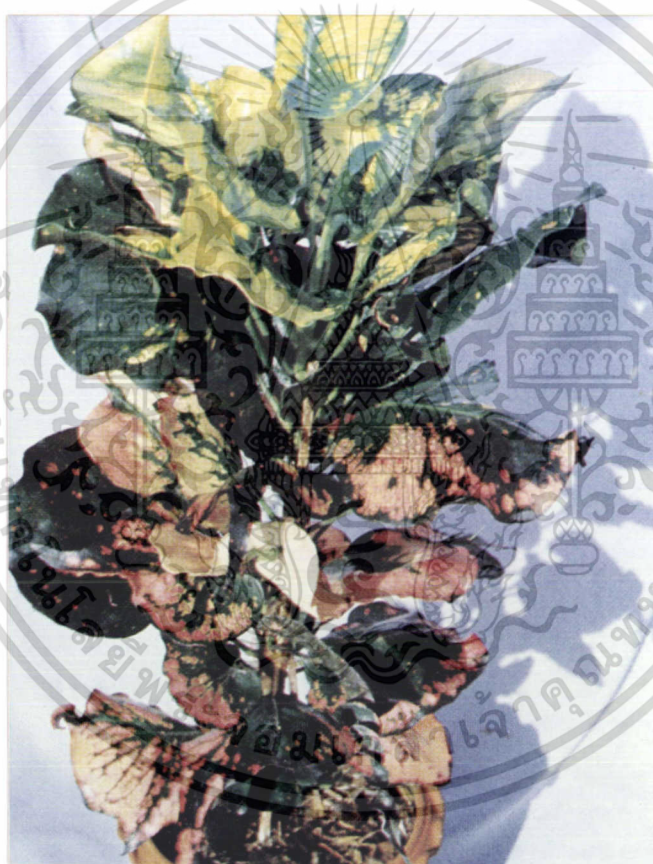
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 พันธุ์แหลมสิงห์ (Lamsing)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม ปลายใบมีเปียเป็นบางใบ สะโพกกว้าง มีหู ย่นเล็กน้อย ใบกว้างประมาณ 6 นิ้ว กระจุกใบไม่สม่ำเสมอ สีน้ำตาล ก้านใบยาวประมาณ 4 นิ้ว สีน้ำตาลอมเขียว

ลักษณะสี พื้นสีเขียวแก่ กักริมถึงรังขอบสีชมพูอมแดง

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบสีน้ำตาลไหม้ ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงใหญ่

ภาพที่ 21 แสดงลักษณะของ พันธุ์แหลมสิงห์ (Lamsing)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ตั้ววีรสตรี พันธุ์ที่พบมีการปลูกมีดังนี้

6.1 พันธุ์คุณหญิงโม (Kunyingmoo)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม สะโพกปานกลาง ไม่มีหู มีจีบใบยื่น ใบตึบ เปิดใหญ่ ใบกว้างประมาณ 3 นิ้ว กระจุกใบสั้น สีเขียว ก้านใบยาวประมาณ 1 นิ้ว สีเขียว ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาลอมเขียว กัดริมถึงรังขอบ สีชมพูอมเหลือง ท้องใบสีชมพูสด

ลักษณะลำต้น ลำต้นปานกลาง สีเขียวอมน้ำตาล ช่วงลำต้นปานกลาง ทรวดทรงเล็ก

ภาพที่ 22 แสดงลักษณะของพันธุ์คุณหญิงโม (Kunyingmoo)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.2 พันธุ์พระนางศรีสุริโยทัย (Pranangseesuriyotai)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม สะโพกปานกลางมีหู ใบดิ่ง ใบกว้างประมาณ 6-7 นิ้ว กระจุกใบสั้น สีเขียวอมน้ำตาล ก้านใบยาวประมาณ 3 นิ้ว สีน้ำตาลอมเขียว

ลักษณะสี พื้นใบสีน้ำตาล กัดกริมถึงรังขอบ สีชมพู

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีน้ำตาลไหม้ ช่วงลำต้นปานกลาง ทรวดทรงใหญ่ ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์ใบจะยาวเล็กน้อย

ภาพที่ 23 แสดงลักษณะของพันธุ์พระนางศรีสุริโยทัย (Pranangseesuriyotai)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7. ตั๊กแตนเตี๋ยค พันธ์ที่พบมีการปลูกมีดังนี้

7.1 พันธุ์พะอบทอง (Praobtong)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม สะโพกกว้าง มีหู ใบย่น ขอบใบเป็นคลื่น ใบกว้างประมาณ 5 นิ้ว กระจุกใบยาว สีน้ำตาลไหม้ ก้านใบยาวประมาณ 2 นิ้ว สีเขียวอมน้ำตาล ใบหนามาก

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวอมน้ำตาล กักริมถึงรังขอบสีชมพูแก่ใบเป็นมัน

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ ลำต้นน้ำตาลไหม้ ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงใหญ่ ถ้าเลี้ยงไม่สมบูรณ์จะออกสียาก

ภาพที่ 24 แสดงลักษณะของพันธุ์พะอบทอง (Praobtong)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.2 พันธุ์แสงจันทร์ (Sangjun)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม บางใบมีจีบและเปิดใหญ่ ใบย่น สะโพกกว้างประมาณ 4 นิ้วเศษ กระจุกใบยาวสีเขียว ก้านใบยาวประมาณ 1 นิ้วเศษ

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียว กัดริมสีเหลืองสดถึงรังขอบ

ลักษณะลำต้น ลำต้นอวบ สีเขียว ช่วงลำต้นถี่ ทรวดทรงใหญ่

ภาพที่ 25 แสดงลักษณะของพันธุ์แสงจันทร์ (Sangjun)

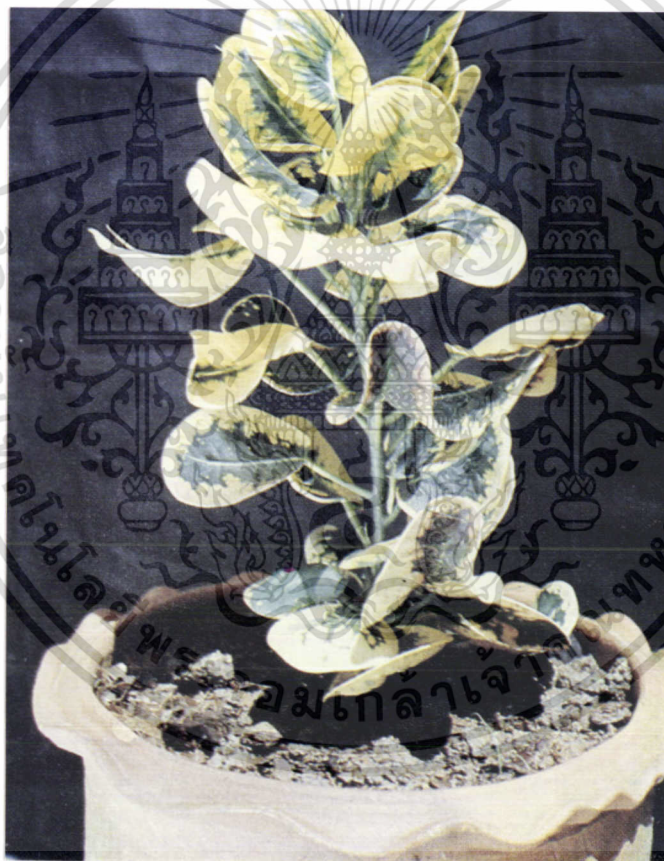
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.3 พันธุ์เหรียญทอง (Riantong)

ลักษณะใบ ใบกว้างกลม ขอบใบยก รั้งบวบย่น ใบกว้างประมาณ 2 นิ้วเศษ กระจุกใบไม่สม่ำเสมอ สีเขียว ก้านใบยาวประมาณ 1 นิ้วเศษ สีเขียว

ลักษณะสี พื้นใบสีเขียวแก่ กัดริมถึงรั้งบวบสีเหลืองอ่อนอมขาว ท้องใบสีน้ำตาล
อมชมพู

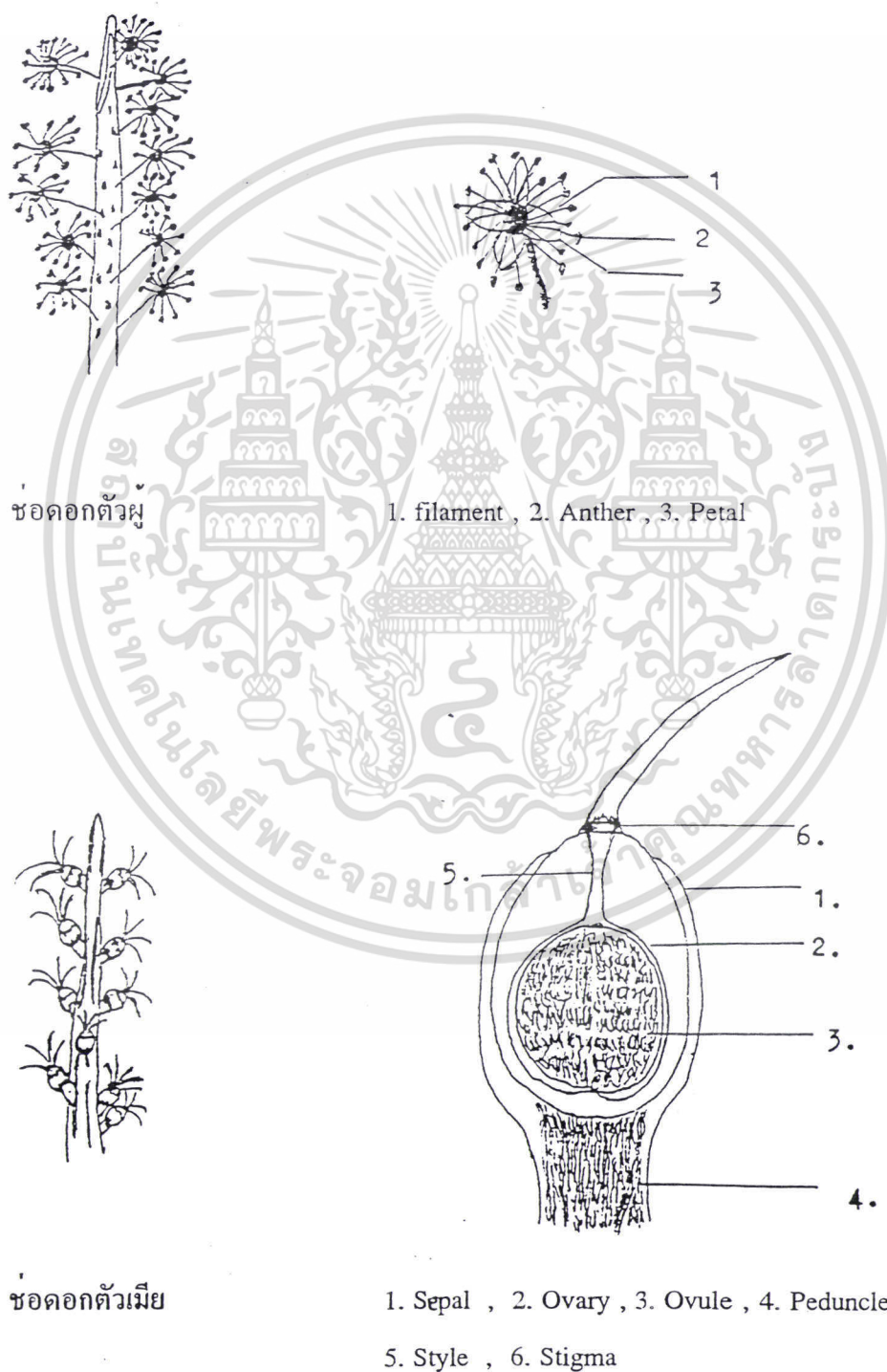
ลักษณะลำต้น ลำต้นปานกลาง ช่วงลำต้นถี่ สีเขียวแก่ ทรวดทรงเล็ก เลี้ยงยาก

ภาพที่ 26 แสดงลักษณะของพันธุ์เหรียญทอง (Riantong)

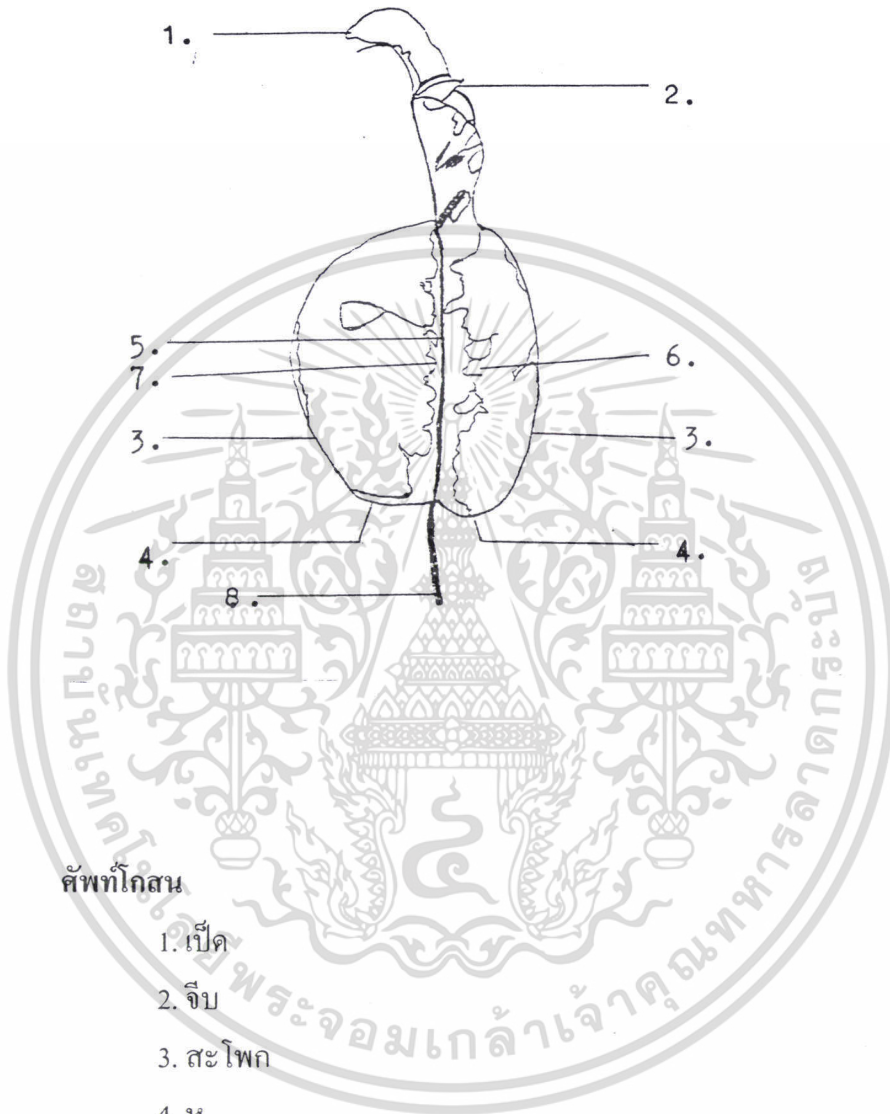
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 27 แสดงลักษณะของเกสรตัวผู้และเกสรตัวเมีย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 28 แสดงลักษณะของศัพท์โกสน

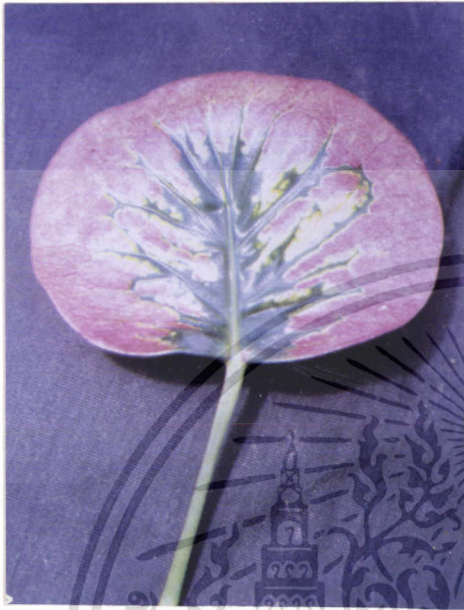

ศัพท์โกสน

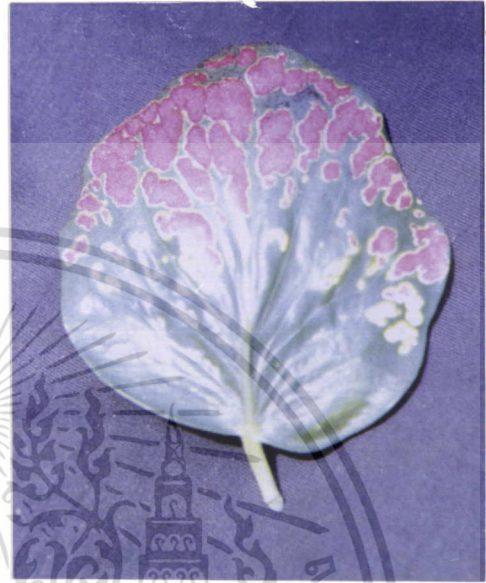
1. เปิด
2. จีบ
3. สะโพก
4. หู
5. กระตุกใบ
6. ย่น
7. รังขวบ
8. ก้านใบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 29 แสดงลักษณะของการกัตสีของใบโกสน

กัตริมถึงรับวบ

กัตรับวบถึงริม

กัตกระดูก

กัตประจุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 30 แสดงลักษณะของใบโกสนรูปต่างๆ

ลักษณะของใบโกสนรูปต่างๆ

1. ใบกว้างธรรมดา	6. ใบแคบสะโพกกว้างปลายใบบิด
2. ใบกว้างรูปตรี	7. ใบมีสายระยาง
3. ใบกว้างกลม	8. ใบแคบสั้น
4. ใบกว้างปลายใบมีจีบหรือมีติบ	9. ใบแคบ
5. ใบกว้างมีเป็ยและมีแซว	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สรุปและวิจารณ์ผลการศึกษา

การศึกษาและรวบรวมพันธุ์โกสนในกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 16 พฤศจิกายน 2540 ถึง 10 กุมภาพันธ์ 2541 สามารถจำแนกพันธุ์กลุ่มโกสนได้ทั้งหมด 7 ตับ คือ ตับ รามเกียรติ์ พันธุ์ที่พบมีการปลูกดังนี้ คือ พิเภก (Pipeke) อินทรชิต (Introrachid) เอรಾವัง (Erawan) ตับขุนช้าง - ขุนแผน พันธุ์ที่พบมีการปลูกดังนี้ คือ ขุนช้างเข้าหอ (Kunchangkaoho) เณรแก้ว (Nenkaw) นางวันทอง (Nangwantong) พलयงาม (Pryngam) เศรษฐีสุพรรณ (Zedteesuphan) หมื่นหาญ (Meunhan) ตับจังหวัด พันธุ์ที่พบมีการปลูกดังนี้ คือ กรุงเทพฯ (Kungteb) กรุงธนฯ (Kungtol) เชียงราย (Chiangrai) พระนครศรีอยุธยา (Pranakonseeayutthaya) เพชรบุรี (Phetchaburi) สุพรรณบุรี (Suphanburi) ตับผู้ชนะสิบทิศ พันธุ์ที่พบมีการปลูกดังนี้ คือ จาเลงกะโบ (Jalengkaboo) จิสะเบง (Jeesabeng) พระเจ้านรบดี (Prajaonorabodee) พระเจ้ามั่งตรา (Prajaomungtra) ตับแหลมประวัติศาสตร์ พันธุ์ที่พบมีการปลูกดังนี้ คือ แหลมเทียน (Lamtian) แหลมสิงห์ (Lamsing) ตับวีรสตรี พันธุ์ที่พบมีการปลูกดังนี้ คือ คุณหญิงโม (Kunyingmoo) พระนางศรีสุริโยทัย (Pranangseesuriyotai) ตับเบ็ดเตล็ด พันธุ์ที่พบมีการปลูก ดังนี้ คือ ฝะอบทอง (Praobtong) แสงจันทร์ (Sangjun) เหริยญทอง (Riantong)

จะเห็นได้ว่าโกสนเป็นพืชที่มีสีสันหลายหลากสีเช่น สีเขียว สีแดง สีเหลือง สีแสด เป็นต้น ทั้งนี้แล้วแต่ชนิดพันธุ์โกสน สำหรับอุปสรรคที่พบในระหว่างการศึกษาครั้งนี้พบว่า สีของใบโกสนไม่ตรงตามพันธุ์เนื่องจากโกสนเป็นพืชที่ต้องการแสงแดดตลอดวัน หากได้รับแสงไม่สม่ำเสมอจะทำให้สีสันและรูปร่างของใบผิดเพี้ยนไป ทำให้ลำบากในการจำแนกและอาจทำให้ผิดพลาดได้

ดังนั้นจึงควรแก้ไขในด้านการให้สีสันและลักษณะของใบโกสนให้ได้ใบที่สวยงาม สดใส และมันเงาทำได้โดยนำโกสนไปรับแสงแดดเฉพาะตอนเช้าของวัน และควรให้น้ำปุ๋ยฟอสฟอรัสและโปรคัสเซียมสูงๆ ไม่ควรใส่ปุ๋ยไนโตรเจนมากเกินไปเพราะจะทำให้ใบมีสีเขียวจัดและมีลายของสีเหลือง สีแสด หรือสีแดงลดน้อยลง (จุฑามาศ, —) วิธีดังกล่าวจะเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจปลูกเลี้ยงโกสนไว้ดูเล่นหรือเพื่อเป็นการค้า ถ้าโกสนที่ปลูกสีสันไม่สวยงามก็อาจใช้วิธีที่แนะนำไว้ข้างต้นไปแก้ไขให้โกสนสวยงามขึ้นได้และอาจจะเป็นการเพิ่มรายได้ไปอีกต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กองบรรณาธิการวารสารบ้านและสวน . 2525 . สารานุกรมไม้ประดับในประเทศไทย .
อมรินทร์การพิมพ์ , กรุงเทพฯ . 474 หน้า .
- จุฑามาศ อ่อนวิมล . _____ . ไม้ประดับ . ชมรมไม้ประดับสวนจตุจักร ,
กรุงเทพฯ . 96 หน้า .
- ชมรมพัฒนาไม้ดอกไม้ประดับ . 2536 . คู่มือไม้ประดับภายนอกอาคาร . ยูไนเต็ท บู้คส์ ,
กรุงเทพฯ . 139 หน้า .
- ปิฎฐะ บุนนาค . 2529 . ไม้ดอกไม้ประดับ (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) . สำนักพิมพ์บรรณกิจ ,
กรุงเทพฯ . 383 หน้า .
- วิไลลักษณ์ สุวจิตตานนท์ . 2528 . การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อโกสน . วิทยานิพนธ์ระดับ
ปริญญาโท ภาควิชาพืชสวน คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ,
กรุงเทพฯ . 58 หน้า .
- สุวัฒน์ จันทรวัดน์ . 2540 . โกสน . ชมรมผู้เพาะเลี้ยงและอนุรักษ์พันธุ์โกสน
แห่งประเทศไทย , กรุงเทพฯ . 56 หน้า .
- เอนก สุกาญจน์ . _____ . คู่มือการปลูกขยายพันธุ์โกสนในวรรณคดีไทย . วิกตอรี
เพาเวอร์พอยด์ , กรุงเทพฯ . 118 หน้า .
- Alfred Byrd Graf . 1978 . Exotic Plant Maual . Roehrs Company New Jersey ,
U.S.A . PP 591 .
- Wilhelm Lotschert & Gerhard Beese . 1983 . Collins Guide to Tropical Plants
William Collins Sons & Co . Ltd . London , Glasgow . PP 42 .